17 Jaar, No. 115. — 's HERTOGENBOSCH. — Donderdag 25 September 1845.

DE NOORD-BRABANDER,

Staat- en Letterkundig Dagblad

ABONNEMENTS-PRIJS
Voor de Stad . . f 12.
Franco per post . 14.

(Verskijnende driemalen in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN:
15 cents de regel.
behalve 35 cents zegel.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

[redacted]

Met ingenomenheid vernemen wij, dat de toestand van [redacted] lezers, zoowel als wij zelven, de uitdrukking der wanordelijkheden, welke te Graven hebben ben plaats gehad. Wij hebben het reeds gezegd en kunnen het niet genoeg herhalen, hebben gelegen aan buitensporigheden, dan niet anders dan den toestand verergerend, zij zouden het als eene noodlottige verbindtenis betreuren, indien dergelijke tooneelen zich daar of elders mogten vernieuwen. Niemand kan een toestand, hoe benard ook, ontregt, wanorde, woeling of geweld wettigen, en behalven het misdadige, wat altijd zulke handelingen vergezelt, kunnen zij niet anders, dan den toestand der hulpbehoevende bevolking meer en meer verergeren. Wij zouden gaarne zien, dat van de onderscheidene autoriteiten krachtige en tevens geruststellende aanmaningen tot rust en orde uitgingen, welke gewis op de bevolkingen eenen goeden indruk zouden maken. Wij voor ons vermeenen niet krachtig genoeg onze stem te kunnen verheffen, en niet luid genoeg te kunnen verkondigen, dat de pligt van elk goedgeaard burger, hem niet alleen door de wet, maar ook door godsdienst en rede voorgeschreven, is, om rustig te blijven; zich een wacht betrouwen het oog gevestigd te houden, het allereerst op eene wijze voorzichtigheid, die, wanneer zij slaat, ook heilzaam is, en wijders op de zorg der regering en verdere autoriteiten, die voorzeker verdubbelen zal, naarmate het gevaar en de nood grooter worden, en op de bekende en reeds zoo dikwijls beproefde liefdadigheid van meervermogenden, die gewis ook nu niet falen zal, naar [redacted] door onbekrompene giften zal te hulp komen, daar waar hulp noodig is.

Van de regering en alle besturen zien wij krachtdadige maatregelen te gemoet, om aan de mindere klassen zoo veel ongelijk werk te verschaffen; daar toch de meesten liever van werk dan van aalmoezen leven. Zij gelieven zich daartoe eenige opofferingen en zelfverloochening des noods tot dat einde gelten welke anders voor gratis uitdeelmoes bestemd

Men were met verdubbelden ijver de belangen, den oorsprong van zooveel kwaads, en waardoor de stoutsten, doch soms de minst behoeftigen, onderstand, ja wel eens overvloedig genieten, en stelle liever commissiën daar, die op zich de eervolle, en aan belooning van hoogeren aard rijke taak opdoen, om de behoeftigen op te sporen, of tot werke de benderen zich kunnen wenden, zonder tot het vernederend uitsteken van de hand te moeten overgaan.

Zoo zijn er nog een aantal middelen, om den nood te helpen en de behoefte te lenigen, welke in deze omstandigheden met vrucht kunnen te baat genomen worden.

Intusschen wenschen wij vurig dat het gezag de wetten en de orde handhaafd blijven; en hiertoe roepen wij niet zoo zeer den sterken arm des gezags in, dan wel en met meer vertrouwen, de regtschapene gevoelens en weldenkende beginselen van het Nederlandsche volk, dat zich zoo dikwijls, in tijden van gevaar, door rust, orde, eensgezindheid en kalme beradenheid heeft weten te redden; terwijl het gehoor geven aan opruijingen van sommige doldrijvigen, wel ver van kommer en gevaar af te weren, eenen afgrond opent, welks diepte niet te peilen is.

Niemand zitte dus stil. Terwijl regering en besturen aan hunne zijde werkzaam zijn, moet elk weldenkend burger het zijne toebrengen: zoowel door zijnen morelen invloed, als door zijn materieel hulpbetoon, moet hij de gemoederen in eene bedaarde stemming trachten te houden, en overal zoo door woord als voorbeeld verkondigen, dat kalmteen bedaardheiden grootsten nood kunnen overwinnen en dat eendragt macht maakt.

KERKELIJKE STAAT.

ROME 9 september. Gisteren, feestdag van O. L. V. geboorte, heeft de H. Vader zich naar de Kerk van de H. Maria del Nulka begeven, gelijk er als naar gewoonte, omringd van de magistraten den adel en het pauselijk hof, de plegtige hoogmis gezongen [redacted] Em. den Kardinaal Franzoni, prefect der Propaganda. De H. Vader scheen de beste gezondheid te genieten. Na de plegtigheid heeft de stoet den weg naar het Quirinaal, het zomerverblijf des Pausen, weder ingeslagen. Onmiddelijk achter het geleide, zag men de koets van den heer Rossi, die zoo digt mogelijk achter die van den H. Vader bleef.

Men zegt dat de Paus eerstdaags een uitstapje zal doen naar Tivoli, en dat Z. H. zich vaarschijnlijk in de maand october naar Fiumicini en Frascati begeven zal.

Gisteren avond is er groote receptie gewerkt op het paleis Altieri. De kardinalen, de prelaten, de roomsche adel, het corps diplomatique zijn hunne gelukwenschen gaan aanbieden aan den voormaligen nuntius bij het Weener hof, door Z. H. tot het Kardinaalschap verheven, tot belooning der diensten, welke hij aan de Kerk bewezen heeft. Men zegt dat den 12 dezer een openbaar consistorie zal gehouden worden, waarin de kardinaal Altieri den hoed zal ontvangen.

De onderhandelingen met Spanje ontmoeten nieuwe moeijelijkheden. Het vertrek van Hr. Brunetti naar Madrid is voor eene onbepaalden tijd uitgesteld.

De russische afgezant bij 't Pauselijk hof is naar Geneve vertrokken, om er de groothertogin Helena van Rusland te begroeten; men denkt dat deze vorstin zich naar Napels zal begeven. De talrijke russische kouriers, welke door Italie gereisd zijn, zich naar die hoofdstad begevende, doen veronderstellen, dat de Keizerin van Rusland, in plaats van den winter te Nice door te brengen, wel onmiddelijk naar Sicilie zou kunnen gaan, om aldaar, onder den schoonen hemel, de volkomene rust te genieten, welke zij noodig heeft tot herstel harer ondermijnde gezondheid.

De heer Rossi schijnt Rome voorerst nog niet te zullen verlaten.

BRAZILIE.

Volgens brieven uit Rio-Janeiro, zou de minister van financien van Brazilie voor 2,500 contos, tegen 75; publieke fondsen hebben willen uitgeven; maar hij heeft geene koopers gevonden; dientengevolge heeft de minister verklaard, dat hij verpligt zou zijn, nieuwe schatkistbilletten in omloop te brengen. Deze tijding heeft den handel zeer verontrust. De minister heeft ook voorgesteld, eene nationale bank op te rigten, met het doel, om, in een tijdsbestek van 20 jaren, het gouvernement uitgegeven papieren in te trekken. In deze voorstellen bewijzen, in welke financiele verlegenheid het gouvernement zich nog bevindt, niettegenstaande de ontwikkeling van den opstand te Rio Grande.

ZWITSERLAND.

De toestand van Zwitserland wordt [redacted] gunstiger, althans in schijn; en [redacted]

gebeurtenissen de oude cantons overtuigd hebben, dat zij op niets anders, dan op God en hunnen degen moeten betrouwen, hoopt men echter dat de vrees, welke men, nog kort geleden, voor eenen burgeroorlog koesterde, niet zal verwezenlikt worden. De uitslag der buiteng[ewone] zitting van den grooten raad heeft vele gemoederen tot bedaren gebragt; het schijnt althans zeker, dat er geen strijd tusschen de cantons onderling zal plaats hebben, zoolang de meerderheid der bernsche regering zich zal kunnen staande houden. Nu zij een votum van vertrouwen verkregen heeft, mag men hopen, dat zij al haren invloed bezigen zal, om den vrede te handhaven en het radicalisme te beteugelen. Het is echter waan, dat men niet veel op de hechtheid der bernsche regering rekenen mag; want in de aanstaande maand october zullen 80 leden van den grooten raad zich aan eene herkiezing onderworpen zien, en het kan ligt gebeuren dat het der oorlogspartij gelukken zal, eenige harer hoofden te doen benoemen. Het is echter aan geen twijfel onderhevig, dat de vaste en krachtdadige houding, door den grooten raad aangenomen, veel ondersteuning zal aanbrengen in den strijd, welke bij gelegenheid der verkiezingen gevoerd zal worden.

— Het kerkelijk dagblad van Zwitserland kondigt tegen de helft der maand october, de opening aan der lessen in de godgeleerdheid aan het seminarie te Lucern, hetwelk, zoo men weet, aan de leiding der EE. PP. Jesuiten is toevertrouwd. Het programma van hun onderwijs is door den bisschop van Bazel en Solothurn goedgekeurd.

— In een zwitsersch dagblad treft men eenige nadere bijzonderheden aan, nopens het geheim genootschap, waarvan wij de ontdekking te Neuchatel reeds gemeld hebben.

«Sedert 1838 bestaat in Zwitserland eene geheime propaganda van het jeugdig Duitschland. In een aantal steden zijn leden dier propaganda. De voornaamste hoofden zijn Standau en Doleke, beide onderwijzers in de duitsche taal; Wilhelm Maar, redacteur van het dagblad *het Jeugdig Duitschland* en Hoffman, scheikundige. Dr. Fein, duitsch uitgewekene, die te Lucern met de vrijcorpsen is gevangen genomen, schijnt ook met die propaganda in betrekking te staan. Art. 2 der statuten luidt: «Dit genootschap is, uit zijn aard, geheim; er is in zijn bestaan eene staatkundige propaganda.» Elk lid verbindt zich om tot zijn veertigste jaar in het genootschap te blijven, en al de krachten van zijn leven te besteden tot de bereiking van het voorgestelde doel, en tot alle opofferingen bereid te zijn. Ook verbindt hij zich, geen geschreven stuk onder zijne berusting te houden, dat de propaganda of hare leden in gevaar zou kunnen brengen. Er is in Zwitserland een centraal bureau, belast met de leiding der algemeene werkzaamheden, en elk lid, dat naar Duitschland terugkeert, verbindt zich, om aan dat bureau den uitslag mede te deelen zijner pogingen in zijn vaderland. De aanneming van een lid geschiedt op eene plegtige en geheimzinnige wijze.

«Daar men de geheimen eener propaganda slechts aan een gering getal personen kan toevertrouwen, is het getal der leden van het genootschap noodwendig zeer beperkt. Maar de propaganda heeft ondernomen, zich een leger aan te werven, door de werklieden tot zich te lokken, waarvan reeds tweehonderd vijf-en-tachtig duizend in Zwitserland aanwezig zijn. Door hare voorbeeldelooze werkzaamheid, heeft zij reeds in talrijke staatkundige clubs in Zwitserland vrouw gevat. Door de magten der propaganda zijn ook die clubs georganiseerd tot eene maatschappij, *Handwerksbund* genaamd, hetwelk jaarlijks eene dagvaart houdt, hetwelk alle zes maanden vervangen wordt, tegenwoordig is thans Vorort. Alle zes maanden wordt eene bijeenkomst van afgevaardigden uit de clubs gehouden. In die vergadering brengt het Vorort verslag uit over deszelfs beheer der aangelegenheden en wordt het nieuwe Vorort aangesteld.

Behalven Standau zijn nog vier leden der propaganda aangehouden en van het zwitsersch grondgebied verjaagd.

DUITSCHLAND.

De gebeurtenissen van Leipzig, welke zoo veel indruk over het geheele land hebben te weeg gebragt, zullen waarschijnlijk het onderwerp zijn van gewigtige beraadslagingen bij de Saksische Standen. De voorloopige werkzaamheden van de Kamer der afgevaardigden doen reeds zien, dat het gouvernement aldaar eenen hevigen tegenstand zal ontmoeten.

— Uit Silesie meldt men, dat de pastoor van Reichenbach, in naam der catholijke gemeente, bezit genomen heeft van de oude kerk van een klooster, dat sedert vijf en dertig jaren verlaten was. Hij was alzoo de rongiaansche scheurmakers voor, die indien zij zich in de stad konden vestigen, dezelve voorzeker zouden aangevraagd hebben tot uitoefening hunner eeredienst. De 25 en 26 augustus H. hebben de sectarissen zich te Breslau in eene zoogenaamde provinciale synode vereenigd, men heeft er lang getwist over de redactie der artikelen van de kerkvergadering van Leipzig, doch zonder tot een bepaald besluit te komen. Sedert dien tijd heeft Ronge zijne reizen voortgezet. Te Oppeln is hij met gejouw en eenen hagel van steenen ontvangen. Weinige dagen te voren had hem te Grotkau, het zelfde ongeval getroffen. Te Ohlau is hij, minder luid den protestantsche dagbladen, gelukkiger geweest; daar zou hij met geestvervoering ontvangen zijn door een gedeelte der bevolking, welke zien, maar zeggen dier bladen, door de paarden lieten vertrappen, om eenen handdruk van den grooten hervormer te bekomen.

SPANJE.

MADRID, 14 september. Al de ministers hebben zich heden vereenigd en zijn naar het paleis gegaan, om de Koningin te begroeten. Daarna is er een Kabinetsraad gehouden.

Men zegt dat de generaal Narvaez ongesteld is.

— De *Postada* verzekert dat de generaal Ametler door de fransche politie aangehouden is, op het oogenblik dat hij op Katalonie den voet zou zetten.

BELGIE.

De septemberfeesten hebben den 23 eenen aanvang genomen.

NEDERLAND.

's BOSCH, 23 September.

Bij dit nommer is een gratis mengelwerk gevoegd.

— Gisteren had de plegtige prijsuitdeeling plaats van de koninklijke school van nuttige en beeldende kunsten, alhier, in de, daartoe gunstelijk en zeer doelmatig gedecoreerde zaal van het Cassino. De edel achtbare heer burgemeester, de hoogedel gestr. heer generaal-majoor Voet, kommandant der provincie, de edelmogende heer Mr. Luijben, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en de verdere zoo burgerlijke als militaire autoriteiten, het bestuur en de leermeesters van gemelde school, waren in eene plegtige bijeenkomst vergaderd. Aan beide zijden der zaal waren de bekroonde en de aan dezelve meest nabijkomende stukken, ten toon gesteld en getuigden van de vorderingen der leerlingen zoo wel als van het grondig en doelmatig onderwijs, hen gemelde school gegeven. De edel achtb. heer burgemeester opende de plegtigheid met eene toepasselijke aanspraak, waarna de uitdeeling der prijzen, bestaande in zilveren medailles en eenige boekwerken, een aanvang nam, en de navolgende leerlingen den hun toegekenden prijs ontvingen:

Naar het bevolen model: P. Peeters.
2e. klasse der ambachten naar koppen: J. H. Demeulmeester.
Bedeeld naar het bevolen model: J. Goossens.
Idem naar antieken, J. G. H. van Son.
Figuur naar plaat, 1e. klasse: G. Lucius.
— — — 2e. id.: J. J. Jansen.
— — — 3e. id.: H. J. van Vucen.
Ornamenten: M. W. Kaandorp.
Perspectief: C. Goossens.
Bouwkunde (compositie): P. Trosée.
Idem (Architecture) 2e. klasse: J. Klompers.
Idem 3e. klasse, J. H. van Geffen.
Natuur en schaduwe J. F. Hanssen. (prijs.)
— — — F. A. J. van Lanschot. (getuigschrift.)
Meetkunst, J. B. Trosée.

Na de uitdeeling werden door den eersten bekroonde eenige woorden van dankbetuiging en verzekering van ijver, om op den ingeslagen weg voortegaan geuit, waarna de plegtigheid afgeloopen was.

Een talrijk opgekomen publiek getuigde van de groote belangstelling, welke alhier aan gemelde school geschonken wordt, terwijl het muzijk der stedelijke schutterij het feest door het uitvoeren van eenige keurige stukken nog opluisterde.

— Denzelfden dag had de plegtige installatie plaats van den heer mr. E. van Meeuwen, als procureur generaal bij het het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Brabant, in eene buitengewone zitting van gemelden Hof. Bij gelegenheid van de aanwezigheid van den Eerw. Generaal, werd de zetel van het openbaar ministerie bekleed door den Ed. Gr. Achtb. Heer mr. Bergman raadsheer in genoemd hof, daartoe door den President aangewezen. Nadat Z. Ed. Gr. Achtb. het voor die omstandigheid gerordende requisitoir had uitgebragt, werd de Ed. Gr. Achtb. Heer mr. van Meeuwen binnengeleid en door den heer President mr. van Son, met een toepasselijke rede geïnstalleerd, waarna de nieuwbenoemde procureur-generaal het woord opvatte, en eene sierlijke en indrukwekkende rede hield. Vooral tot de heeren advocaten rigtte Z. Ed. Gr. Achtb. het woord met evenveel warmte als hartelijkheid, terwijl deze met een zigtbaar genoegen luisterend aanhoorden.

Des avonds heeft het muzijk der stedelijke schutterij den Ed. Gr. Achtb. heer mr. van Meeuwen eene serenade gebragt.

Men vernoemt dat het zijne Majesteit goedgunstig behaagd heeft, uit 's Rijks kas eene tegemoetkoming van f 5000.— te verleenen, ten behoeve der onvermogende slagtoffers van den op den 19 augustus ll. plaats gehad hebbende storm, in eenige gemeenten van het te district der provincie Noord-Braband.

's HAGE, 19 september. Z. M. de koning zal, naar men verzekert, aanstaanden maandag of dinsdag naar Weesp vertrekken, alwaar H. M. de koningin zich op dit oogenblik bevindt.

— 21 september. Z. M. de koning is heden morgen te Tilburg in deze residentie teruggekeerd.

— Zondag zijn de prijsvragen gekozen, die prijs stellen op vlugt, orde en handhaving van het gezag, dat zich de toneelen van gisteren avond niet verder doorden laten halen, is hoogstwenschelijk geweest. Hoewel niet in dezelfde mate van hevigheid als den vorigen avond, zoo hebben er toch nog gedurende den geheelen nacht bedroevende tooneelen plaats gehad. Wederom is het zelfde geval van den vorigen avond. Wederom is het gevolg geweest van de baldadigheid van eenige onvergenoegden, wederom werden de gemoederen, wederom was de hulp der politie en der gewapende magt noodig, om paal en perk aan dergelijke buitensporigheden te stellen. Enige minuten na dien de politie bewerkstelligd, onder anderen van een persoon, die een pistool met lug kruid geladen heeft gelost, de gitteaux van ruiten der huizen aan stukken, was persoonlijk op de hoogte aan het vernielen. Onder het oog der politie heeft men volgd, men wien gehuurd en betaald, de lantaarns te beschadigen en gesloopen. Ellendige drevenaars hebben zich hier en daar aan het hoofd weten te stellen, en hunne medeburgers tot dergelijke feiten aangezet, die uitkruijende de stad denkruist. De grootste menigte menschen, steeds bij al die betreurens

waardige voorvallen tegenwoordig, bestaat meerendeels uit nieuwsgierigen, zoodat het getal der rustverstoorders niet moet worden verward met den grooten toeloop van volk. — Inmiddels is gisteren de zetting van het brood weder vermeerderd; bezadigde lieden keuren dit, onder de voorhanden omstandigheden, hoogelijk af.

'S HAGE, 22 september. *Maandag avond.* De kavallerie doorkruist de straten en heeft de meest bevolkte en bepaaldelijk de Wagenstraten afgezet, zoodat de passage daardoor belet is. De aanleiding daartoe schijnt hernieuwd zamenscholen en de daartegen straks uitgevaardigde publicatie der stedelijke regering, welke de ingezetenen tot rust aanmaant, alle zamenscholingen verbiedt en de verklaring geeft, dat de orde met kracht gehandhaafd zal worden.

— Naar men vernemt zal Z. M. de koning, de voorgenomen reize naar Weimar, niet aanvaarden.

DELFT, 23 september. Gisteren hadden wij ook hier soortgelijke buitensporigheden te betreuren, als in het nabuurig 's Gravenhage hebben plaats gehad.

De aanleiding [illegible] in de ongunstigheden en strafbare [illegible] in de omstandigheid, dat de regering aan eenen koopman in aardappelen den verkoop van zijne waar had verboden, om dat zij dezelve te regt als schadelijk voor de gezondheid beschouwde, en de dijdelijkste sporen droegen van door de heerschende ziekte te zijn bedorven. De aflevering aan den minderen stand verboden zijnde, sloeg de ontevredenheid alras tot buitensporigheden over en begonnen bij bovengenoemde persoon de glazen in te werpen. Eenmaal met soortgelijke wanordelijkheden begonnen zijnde, waren de meeste grattenjen aan de beurt, en begaf men zich het eerst naar zekeren P., waar insgelijks, onder een woest getier, een glas heel bleef. Zelfs werden sommige broodbakkers niet verschoond en de baldadigheid ging eindelijk zóó ver, dat men de woning des burgemeesters niet spaarde. De baldadige hoop had het vervolgens gemunt op het kantoor der belasting, doch gelukkig stonden voor hetzelven reeds eene sterke wacht gemaakt, die alle verdere ongeregeldheden en misdaden verhoedden. Het garnizoen, dat des nachts ten elf ure geheel onder de wapenen was, is herhaaldelijk genoodzaakt geweest, zamenscholingen te verhinderen of uit een te dringen, een en ander voor de veiligheid der goede burgers, die met bekommering en leedwezen getuige moest zijn van zulke verregaande ongeregeldheden.

De militaire magt is thans in de kaserne geconsigneerd; de regering heeft afgekondigd dat zij met klem de orde zal weten te handhaven, waartoe zij de middelen bezit, en elk weldenkende hoopt met vertrouwen dat de vrees, die bestaat dat dergelijke ongeregeldheden herhaald zullen worden, ijdel moge wezen.

— Met veel belangstelling vernemt men dat Z. M. de koning, tot aanvankelijke te gemoetkoming van den landman, in de zorgelijke omstandigheden, waarin deze, door het mislukken der aardappelen-teelt, gebragt is, heeft gelieven te bepalen, dat dit jaar geen tiend zal worden geheven van het gezonde product der uitgestrekte aardappelenvelden, waarvan, zoo men zegt, de domeinale tienden, onder anderen, aan hoogstdenzelven in mindering van een aanzienlijk gedeelte van het grondwettelijk inkomen zijn afgestaan.

Wij twijfelen niet of zullen weldra ook vernemen, dat de behoeftige koninklijke liefdadigheid zich ook zal uitstrekken tot diegenen onzer behoeftige landgenooten, die bij de verwacht wordende duurte van levensmiddelen, dezen winter stellig aan het zijpendat gebrek ten prooi zullen zijn.

Ingezonden Stukken.

Ofschoon wij ons voorgenomen hadden voorzigtig niet te gewagen over de kwestie, welke hangende is tusschen Z. Exc. den minister voor de zaken der R.K. eeredienst, en de zich bisschoppelijke kleerezy noemende [illegible], hiertoe door goede redenen verpligt, zoo wij meenen, te zijn, mogen noch willen wij echter onze kolommen sluiten, voor de opening der gedachten van anderen, over onderwerpen, die zij ons in huis zenden. Anderen alzo regtmatige vrijheid verleenende, vragen wij slechts voor ons zelven dat hetgeen door hen, door middel van ons blad moge medegedeeld, niet als het werk van ons zelven beschouwd worde, als [illegible] geene bij haar ingekomen stuk[illegible] hare tegenstrijdige uitdrukt.

Om deze redenen hebben wij dan ook aan onderstaand stuk, geene plaats geweigerd.

Mijnheer de Redacteur.

Eenige dagen geleden heeft de *Arnhemsche Courant* een vrij vinnigen uitval gewaagd tegen onzen minister voor de zaken van de roomsch katholijke eeredienst. Die uitval, gevolg van de altijddurende oppositie van dat anders zoo verdienstelijk blad, dacht mij, was onnoodig geworden, naar het voorgevallene in de tweede kamer van onze zoogenoemde volks-vertegenwoordigers, alwaar de minister zich verantwoord heeft. Het weekblad *de Tijd* (bij mij onbekend) schijnt deswegens zijn gevoelen gezegd, en den *Arnhemmer* boos gemaakt te hebben, zoo als uit een der laatste bladen te zien is. Indien *de Tijd* erkend heeft, dat het Utrechtsche kerkje bij het invoeren onzer grondwet erkend was, dan zou Arnhem eenigzins gelijk kunnen hebben, doch ik heb nimmer van de erkenning van eene scheurmakende of jansenisten eeredienst gehoord; ook in dat geval zou dezelve niet tot het departement van den heer van Son, maar Mij den heer van [illegible] behoren. Ons blijde vindt vermaak zich roomsch catholijk te noemen, *hoe zeer uit de gemeenschap dier kerk verbannen*, en moet dan ook natuurlijk zonder bisschoppen bestaan, zoo lang als het reede zoo lang gesloten concordaat niet wordt ten uitvoer gelegd, en dan nog zou ons gouvernement geen bisschop(*) kunnen erkennen, die niet alvorens door het zigtbaar opperhoofd der Kerk was goedgekeurd en aangesteld.

Aan den Rijn., September 1845.

Uw bestendige Lezer.

K.

(*) De schrijver bedoeld hier toch zeker een *roomsch catholijk* bisschop. Red.

Mijnheer de Redacteur!

Gelieve dit zoo spoedig mogelijk te plaatsen, in de hoop, dat het eenigzins te rechter tijden nut moge aanbrengen.

Indien de uitvoer van boekweit en aardappelen niet verboden wordt zie ik voor deze Provincie, ja voor ons gansche Vaderland ongelukkige dagen te gemoet. Het schijnt dat het gouvernement het verbod van uitvoer dier producten niet heeft willen toestaan, om het belang van de groothandelaren: dat voor het belang van enkele personen moet alles opgeofferd worden. De prijs der boekweit en aardappelen stijgt van dag tot dag en dit ligt eenvoudig hier aan, dat de aardappelen in massa uitgevoerd worden naar België en de boekweit wordt hier in massa opgekocht voor Engelsche rekening; dus was de uitvoer verboden zulks had geen plaats. De boer in deze provincie (ik spreek niet van de welgestelden) verkoopt nu al wat los en vast is, om reden hij er door de hooge prijzen als het ware toe genoopt wordt, maar wat zijn de gevolgen? het geld vliegt door de hand en het is van den winter: ik heb niets te eten. Door dit uitvoer verbod dan in werking te brengen, zou men menig een voor ongeluk bewaren, en paal en perk stellen aan den speculatie geest; want, zoo men zegt, worden er te Capelle en elders, veel schepen met boekweit bevracht voor Engelsche rekening, en ik wil zulks wel gelooven, die heeren kunnen in België niet meer te regt komen, nu willen zij als volgelige gieren op onze arme boertjes aan, en zij kunnen geen weerstand bieden, want het hooge geld is voor hen een lokaas, doch de krijk gaat zoo lang te water tot dat zij breekt, en te laat bedacht heeft menigeen in 't leed gebragt, want als het kalf verdronken is, dan zal men de put willen gaan dempen, maar dan roept men op zijne beurt tot die groote heeren *te laat! te laat!* Er zijn hier reeds arme menschen, die hunne aardappelen voor hoogen prijs verkocht hebben en als men zegt, wat zult gij te winter dan eten? wel, is het antwoord, van de winter zal ik ook wel iets krijgen; dus kan men wel nagaan op hoe een manier. In een woord als het zoo voortgaat dan zie ik, en menigeen met mij, niets als ongeluk te gemoet en velen die gebrek zullen lijden, want zij zullen hun zaaij en zet goed voor toekomende jaar, er nog bij verkoopen en het eene gebrek achtervolgt het andere. Nu zal menigeen zeggen, stuur gij of een ander een rekwest bij den belang hebbenden minister in; maar ja, is of een ander zal er wel voor bedanken, want het antwoord zou zijn, gewezen aan de hand; maar die heeren weten ook niet wat gebrek is, dat bevraagt niet in hunne paleizen, maar laten zij het platteland eens rond reizen, en zij zullen zien en hooren. Indien het gouvernement nu nog bij tijds eenen goeden en krachtdadigen maatregel neemt, zou men zulks kunnen voorkomen, en de kruik niet doen barsten, want de honger is een prikkel tot alle kwaad.

Het besluit van onzen Gouverneur, om voor rekening der gemeente de armelui aan werk te helpen is allerloffelijkst, indien het overal opgevolgd wordt, want de gemeenten wegen en waterleidingen, als ook het onderhoud der armen goederen laat veel te wenschen over, en mij dunkt indien de armen-administratien de gelden van de arme pachters thans gingen innen, in plaats van met lichtmis, zulks nuttiger en doelmatiger zou zijn, en iedereen zou zijne pacht, hetzij van rogge of geld, gaarne voldoen, want ieder werkkenkende zal gaarne mede werken tot het groote doel, om rust en vrede te houden en de armen voort te helpen. Als die pachten dan nu voldaan werden, dan hadden de armenmeesters ook geld in handen om haver, garst, of zoo iets in te koopen, terwijl het nog goedkoop is, en dan aan de winter de bedeeling, hetzij gemalen of gepeld om te [illegible] zoo spoedig bij tijds, dan heeft men het in den hoed, en ieder goede op en ingezeten zal gaarne mede werken, om de armoede te lenigen. Daarvan zou ik het ook zeer doelmatig vinden, om bij tijds collecten langs de huizen te doen, en geen weldenkende, zal zijne hand intrekken maar zal iets toebrengen, tot belang van het algemeen. Voor die gelden kon de armmeester ook thans nut stichten, want hebben zij nu geld dan hebben zij van de winter goed, en van de winter zal nergens aan te komen zijn, dan tegen hoogen prijs. Een ieder late de armen werken, als het een zachte winter is, want er zijn nog vele gronden onbebouwd, en heiden te ontginnen. Hier in ons geliefde Nederland doet men veel aan de armen, ja in zeker opzigt veel te veel, want zij worden bij sommigen brengen den armen het geld te huis aan het hoekje van den haard, zoo behoorde het niet. Er moest zich een maatschappij formeren om heiden aan te koopen, en door de armen zoo doende werk te verschaffen, dan stichte men dubbel nut en zij worden vlijtig en werkzaam.

Het was ook wenschelijk in het belang van de welgestelde ingezetenen, dat er op bevel van den gouverneur in iedere gemeente uit de fatsoenlijkste ingezetenen, als het ware, een rustbewaarders of nachtwachts corps werd opgerigt, en dat die leden op order van heeren burgemeesters krachtdadig de hand meesten leenen, daar waar zulks noodig was, om ongeregeldheden voor te komen. Doch God geve dat zulks niet nodig zij, doch het laat zich slecht aanzien, want men is hier voor goed aan het aardappelen rooijen, en als een mensch die andere 6 a 7 manden op een dag rooit, nu 1½ mand uitsteekt op dag, dan is het schoon; want van de roede daar anders 3 of 4 vat afkomt, komt maar ½ vat af en dan nog zeer klein. De bakkers in Tilburg gaan reeds 2 of 3 weken geleden heen en koopen van de boeren het graan op, al eer ze op de markt zijn, dus en komt zoodoende weinig graan op de markt en dan koopen die bakkers daar een of meerder karren rogge, om zoodoende het brood te doen verhoogen, en zoo als ik hoor, spreken die heeren dat onderling af, ik vraag: is dat regt en billijkheid moet de eerlijke armoede zoo behandeld worden?

Ik hope dat ik met dit schrijven eenigzins hier of daar, nut gesticht moge hebben dan is de wensch van uw bestendigen lezer en een vriend der armen voldaan.

Tilburg den 22 September 1845.

LATERE BERIGTEN.

De Lissabonsche bladen melden, dat het gouvernement eene zamenzwering ontdekt heeft, gesmeed door den generaal Iriarte. Men denkt dat hij te Oporto verborgen is.

De zitting van de spaansche cortes, welke tegen den 10 october bepaald was, is voor eenige weken uitgesteld.

De *Esperanza* meldt dat de heer Castillo y Ayensa te Barcelona is aangekomen, op zijne terugreis van Rome naar Madrid.

Thomas Davis, een der kundigsten en regtschapenste leden van het repeal-genootschap, hoofdredacteur van het dagblad de *Nation*, is te Dublin, in den ouderdom van 30 jaren overleden.

Brieven uit Dresden verzekeren, dat het Saksisch ministerie op niet meer dan een derde der stemmen in de Kamer der Afgevaardigden rekenen kan; het

cabinet zou waarschijnlijk tot eene ontbinding overgaan, indien de oppositie, bij de eerste stemmingen, eene te groote meerderheid verkrijgt.

De heer Brann een der hoofden van de oppositie, is door den Koning tot voorzitter van gemelde Kamer benoemd.

De generaal Sonnenberg is van Napels te Lucern aangekomen.

Don Carlos en zijne echtgenoot hebben de officiële tijding ontvangen, dat zij Frankrijk mogten verlaten. Zij zullen zich naar Genua begeven, om aldaar hunne kinderen te ontmoeten.

PROVINCIE NOORD-BRABAND.

TOL-VERPACHTING.

Op Dingsdag den 30 September 1845 des voormiddags ten twaalf ure, zal onder nadere goedkeuring van *Gedeputeerde Staten der Provincie Noord-Braband*, door den Staatsraad Gouverneur van gemeld Gewest, in bijzijn van den Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat in Noord Braband, aan het lokaal van het Gouvernement te *'s Hertogenbosch*, worden overgegaan tot de *Verpachting* van den *ontvangst der Tolgelden* op den Provincialen klinkerweg van *'s Hertogenbosch* naar *Heusden*, en wel

1o. De *Tol* No. 1 te plaatsen te *'s Hertogenbosch* tusschen de *St. Janspoort* aldaar en het huis bewoond door Olies ager te *Groot Deuteren* gemeente *Cromvoirt*.

2o. De *Tol* No. 2 te *Vlijmen*, nabij de herberg van Nicolaas Honcoop, of wel te plaatsen oostwaarts tot aan de *brug over de Bossche sloot* en westwaarts tot aan het huis van G. van Stokkum.

3o. De *Tol* No. 3 te *Nieuwkuik*, in de nabijheid van het *kasteel Onsenoort*, te plaatsen oostwaarts tot op 40 Ellen beoosten het huis bewoond door Laurens van Vlier, en westwaarts tot en met dat bewoond door Piet van Bommelen.

4o. De *Tol* No. 4 in de nabijheid van den nieuw gemetselden steenen duiker op de scheiding der gemeente *Nieuwkuik* en *Drunen* bij het huis bewoond door Peters, of wel te plaatsen oostwaarts tot op 185 Ellen beoosten het huis bewoond door Adrianus van den Broek en westwaarts tot op 400 Ellen van genoemden steenen duiker.

5. De *Tol* No. 5 aan het zuidelijk einde van het gehucht de *Wolfshoek*, gemeente *Drunen* of wel te plaatsen noordwaarts tot het huis bewoond door de Weduwe van Kuk en zuidwaarts tot op 400 Ellen van den houten duiker aan het einde van de *Wolfshoek*.

6o. De *Tol* No. 6 te *Oud Heusden*, te plaatsen tusschen de *Oud Heusdensche poort te Heusden* en het begin van het *Elshoutsdijkje*, of tot en met het huis bewoond door J. Kobussen.

De pacht dezer Tollen zal *ingaan*, voor de Tollen No. 1 en 2, 3 en 4, den 1e October 1845, en de Tollen No. 5 en 6 den 1e November 1845, te middernacht; en *eindigen* voor al de zes Tollen den 31 December 1846, te middernacht.

De voorwaarden waarop hovengemelde Verpachting zal plaats hebben, zullen, boven en behalve aan het lokaal van het Gouvernement dezer provincie, ter lezing liggen te *Cromvoirt* bij den Burgemeester; te *Druñen* bij den Burgemeester, bij Peters, J. van de Wiel en Francis Kleijn; te *Elshout* bij den Burgemeester en de Weduwe van Hulten, te *Groot Deuteren* bij Bel, de Leeuw en Olieslagers; te *'s Hertogenbosch* in het Neerlandsch-, Oud Stads-, Brabandsch-, Antwerpsch-, Stads- Voer- en Koopmans mitsgaders in het Molenaars-Koffijhuis, bij Schuurmans en A. de Hart; te *Heusden* op het Stadhuis, bij H. Verhoeven en J. Justema; te *Klein Deuteren* bij A. de Leeuw; te *Nieuwkuik* bij den Burgemeester en bij Paulus; te *Oud Heusden* bij de Bree en J. Kobussen, en te *Vlijmen* bij den Burgemeesten, bij N. Honcoop, Jan Fabrie in den Engel, de Weduwe Honcoop en aan den Tol no. 2 aan de Bossche sloot.

Zullende inmiddels nadere inlichtingen te bekomen zijn, zoo bij den Hoofd-Ingenieur als den Provincialen Ingenieur van den Waterstaat in Noord-Brabant E. C. B. Ridder van Rappard, *te 's Hertogenbosch*,

De Staatsraad, Gouverneur van Noord-Braband,
Bij deszelfs afwezendheid,
Het Lid der Gedeputeerde Staten gedelegeerd,
de Vrecht.

Advertentien.

*** Getrouwd:
F. VAN LELIJVELD VAN CINGELSHOUCK
van *Eindhoven*,
en
G. REIJ.
Zoelen, *den* 19 *September* 1845.

PENSIONNAT DE JEUNES GENS,

dirigé par

A. SCHNEIDER,

Rue des Grands Carmes*, 39, *à Bruxelles.

Cet Institution, favorablement connue depuis plusieurs années, et située dans un arrondissement, offre aux Parents toutes les garanties désirables.

La Religion est enseignée par Mr. le Vicaire de la paroisse, attaché à l'établissement comme Directeur ecclésiastique. Les autres branches de l'enseignement sont: Les Langues Modernes, l'Ecriture en tous genres, les Mathématiques, l'Histoire, la Géographie, le Dessin, la Physique, etc.

Le Commerce est l'objet d'une étude toute particulière.

Les Elèves reçoivent de la part de Mme SCHNEIDER, des soins empressés et maternels.

Le prix de la pension est de 500 francs par an.

Il y a deux Vacances: la première, de huit jours, commence à Pâques, la deuxième, après la Distribution des Prix, qui a lieu vers le 20 août, dure trois semaines. Les Elèves dont les Parents seraient trop éloignés, peuvent passer les Vacances de Pâques au Pensionnat.

On peut se procurer le Prospectus au bureau de cette feuille.

HUIS EN WEILANDEN

TE KOOP.

De Notaris *G. VAN LELIJVELD VAN CINGELSHOUCK*, te *Eierlingsheek*, zal ten verzoeke van zijnen Principaal, in het Logement den Keiser te *Boxmeer*, (*Noord-Braband*) *voorloopig* op *Donderdag den* 16 *October* 1845 en finaal op *Dingsdag den* 4 *November* daaraanvolgende, telkens namiddags om 6 ure, Opveilen en Verkoopen:

ONDER *BOXMEER*.

1°. Eene net betimmerde en aangenaam gelegen

HEERENHUIZINGE,

bestaande in: verscheidene groote en kleine VERTREKKEN, behangen en gestucadoord, met KEUKEN, WELWATERPOMP, KELDERS, ruime ZOLDERS, KOETSHUIS, PAARDENSTAL, WASCHHUIS enz., met TUIN van allerlei groeijende VRUCHTBOOMEN, te zamen groot 59 Roeden 14 Ellen.

2°. Een Perceel WEILAND, (1e kwaliteit) gelegen aan de *Maas*, genaamd het Groote Heryngsdaal, Kadaster Sectie A, No. 779, groot 5 Bunders 19 Roeden 20 Ellen.

Beiden aantevaarden primo Januarij 1846.

3°. Een Perceel DITO, genaamd het Kleine Heryngsdaal, Kadaster Sectie A, No. 780, groot 3 Bunders 21 Roeden 70 Ellen.

Dit Perceel is Verpacht voor nog 2 *jaren voor* f 360,— *per jaar.*

4°. Een Perceel DITO, Kadaster Sectie A, No. 702, groot 1 Bunder 20 Roeden 70 Ellen.

Aantevaarden primo Januarij 1846.

De WEILANDEN zijn bij elkanden gelegen.

Inlichtingen zijn te bekomen bij voornoemden Notaris en JACOBUS HENDRIKS, *Timmerman te* Boxmeer; *mits* portvrij.

STOOMBOOT-DIENST

tusschen

HEUSDEN EN ROTTERDAM,

vice versa.

Met 1°. October van *Rotterdam* dagelijks, (des Zondags uitgezonderd) des namiddags, ten **één ure.**

In verband met deze Diensten zullen te beginnen op *Maandag* den 22 *September* van *Heusden* onmiddelijk, na aankomst der Trein van *Rotterdam* eene DILIGENCE vertrekken naar *'s Bosch*, ten einde aldaar des *Maandags* morgens ten half vier uur, en des *Dingsdags*, Woensdags, Donderdags, Vrijdags en Zaterdags morgens ten *kwart* voor vijf uren te arriveren en te *Heusden* voor het vertrek der STOOMBOOT naar *Rotterdam* te zijn.

Langs dezen weg wordt het reizend Publiek tevens de gelegenheid aangeboden, des morgens van *'s Bosch* vertrekkende, te *Rotterdam* te zijn, om Vlug het vertrek der DILIGENCE ONDERNEMING van *Y. van GRAVE en LOOS* ten spoedigste naar *Utrecht* en *Amsterdam*. Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij den Heer W. REGENS in HET PARLEMENT op het Pleinmarkt te *'s Bosch*.

*** Een R. C. Jongeling van fatsoenlijke familie, onbesproken gedrag, met het Fransch en Duitsch bekend, zag zich gaarne ten eerste geplaatst in eene **Kruidenierse-** en **Tabaks-Affaire** als LEERLING, tegen genot van Kost en Inwoning.

Adres *franco* bij den uitgever dezes onder de Letters P. P.

UIT DE HAND TE KOOP,

DE KOORNWINDMOLEN

te OIJEN,

met Moetenhuis en Erf.

Te bevragen ten Kantore van Mr. A. A. HEEREN, advokaat te *'s Bosch*.

*** Bij *FRANCOIS MAHIE*, te *'s Bosch*, verkrijgbaar alle soorten van

Bloembollen, Plantgewassen en Heesters,

TOT BILLIJKEN PRIJS.

*** Wij ondergeteekenden, BROOD-BAKKERS, in de Gemeente *Drial*, gezien hebbende, dat de KOORN-WINDMOLEN van *Drial*, al weder te *Heusden* op den 15 *October* 1845, zal worden verpacht, en daar het schijnt dat wij geen *goede Molenaars* en onzen Molen niet behouden, wat doen wij ook zelf uit eigen beweging, noch *meer* dienstbaar als onze naburige dorpen, tot in standhouding van Kostwinning hebben betaald, en daar onze kinderen in deze buiten bereikende zijn geweest, de Molen dus niet sich niet tegenstaande genoodzaakt zijn om den Molen met de *drie jaren* te moeten opseggen, Wesha lve dat de ondergetaande BAKKERS, in naam verwolg zich zelven met meer verbinden, om op den *Drietschen* Molen te laten malen, maar hun *eigen voordeel* buiten denken en doen.

MATTIJS DE GIER.
JAC. SARS Gz.
JAC. VOGEL.
C. VAN GROENENDEN.
M. SARS.

Graanmarkt

van 's HERTOGENBOSCH,

Dingsdag en Woensdag 23 en 24 Sept.

Heden hadden wij een matigen aanvoer van ROGGE en BOEKWEIT en daar de marktberichten uit Holland lagen afkwamen, zoo was de stemming alhier ook slapper. Er is besteed voor:

ROGGE 1e soort f 7.65, 8.00, a 8.50 —
BOEKWEIT 1e soort f 7.25, f 8.00 a f 8.35.
GARST f 5.35.

AMSTERDAM, 22 September.

Tarwe en Rogge met weinig handel; 126 p. f. Vries, Tarwe f 290; 122 p. f. Zeeuws f 280; 221 p. ger. dito f 155; 120 p. Kibels f 308;

Rogge; 117 p. o. sndr. f 235; 120 p. Pruis. f 252.

Garst, lager afgegeven met goeden handel; 113 p. Deens f 175 in entr.; 113, 114 p. dito f 180.

Haver f 5 hooger; 90 p. Rijne f 145; 89 p. Dikke f 130; 72 p. f 110.

Boekweit zeer ruim aangevoerd en weinig kooplust daarvoor bestaande, was de stemming zeer slap, alleen aan hoogstens dingen verkocht bij gesijen 120 p. Amers. f 300, bijgezetten in verhouding lager aangeboden.

Koolzaad; Noorder 67 p. en 9 vat. dadelijk Sept. 71 p.; April 68 p. Sept. 1846 63 p.

Lijnzaad in een doen 108, 109 p. Arch. f 270.

Raapolie dadelijk en op levering traineerde per 6/w. f 41½, Vlieg f 40½ a 40, Oct. f 40½ a 40, Nov. f 40½ a ½ a ½. Dec. f 40 a 39½.

Lijnolie per 6/w. f 30; Vlieg f 30. Hennepolie per 6/w. f 38½; Vlieg f 32½.

Raapkoeken 7½ a 8. Lijnkoeken f 9 a 11.

De eerste van Antwerpen

Dingsdag 23 September ten vier ure.

W. S. 2½ pCt. 61½, Nieuwe 3 pCt. 74½, Nieuwe 3 pCt. reex. 3 pCt. 74½, Obligatien 4 pCt. 98½, Amst. 5 pCt. 91. Handel. 163½, 162½, Arduins 35 p. a. 21, dito 10 p. a. 21½, 22, Spanje Instants 29½, Mex. Bons 3 pCt. 63, Guadalaxara Eqkl. 6pCt. 8½, Stieglitzen Cobligatien 2½.

Uit de Drukkerij van A. Van BERGEN.